

ВИКТОР ПЕЛЕВИН
ЗОМБИФИКАЦИЯ
ОПИТ ЗА СРАВНИТЕЛНА
АНТРОПОЛОГИЯ

Превод от руски: Иван Попов, 1996

chitanka.info

*„Винаги съм смятал зомбификацията
за най-страшната от съдбите“*

Уейд Дейвис

ДЖЕЙМС БОНД

Бонд излезе гол в коридора и разкъса няколко опаковки. Малко по-късно, вече с бяла риза и тъмносин панталон, той мина в хола, придърпа стола към бюрото до прозореца и отвори „Дървото на пътешествията“ от Патрик Лей Фармър.

Тази удивителна книга му бе препоръчана от самия М.

„Младежът, който я е написал, знае за какво говори — каза той, — и не забравяй, че това, за което пише, е станало на Хаити в 1950 година. Това не е средновековна магическа измишльотина. Това се практикува всеки ден“.

Бонд стигна до средата на раздела, посветен на Хаити.

„Следващата крачка — прочете той — се явява обръщането към зловещите духове на вудуисткия пантеон — такива като Дон Педро, Кита, Мондонг, Бакалу и Зандор — с цел причиняване на вреда, за знаменитата, дошла от Конго практика за превръщането на хората в зомби и за по-нататъшното им използване в качеството на роби, за пагубни проклетия и унищожаване на враговете. Ефектът на заклинанието, чиято външна форма може да бъде изображението на набелязаната жертва, миниатюрен ковчег или жаба, често се усилва с едновременното използване на отрова. Отец Козм допълва това изброяване с вярвания, съгласно които владеещите определени сили хора се превръщат в змейове, някакви «Лу-Гару» могат да летят през нощта под формата на прилепи-вампири и да смучат детска кръв, а някои други могат да се смалкват до малки размери и да се търкалят по селските местности в тикви-кратуни. Още по-страховито се оказва изброяването на престъпно- мистичните тайни общества с кошмарни имена — «Макандал» (наречено в чест на хаитянски герой-отровител), «Зобоп», членовете на което практикуват грабежи, «Мазанца», «Капорелата» и «Винбиндинг». Това, по неговите думи, са тайнствени секти, чиито богове изискват — вместо петел, гълъб, куче или свиня, които влизат в нормалните ритуали на вуду — жертвоприношение на «безрог козел». Изразът «безрог козел» означава, разбира се, човек...“

Бонд прелистваше страниците, и случайните откъси се обединяваха във въображението му в необичайна картина на тъмна религия с ужасяващи ритуали...

На героя от романа на Ян Флеминг „Live and Let Die“ („Живей и позволи да умрат“) предстои да премери силите си с мистър Биг — огромен побелял негър-зомби, работещ за СМЕРШ и МВД, чиито свръзки приема в разположен в центъра на Харлем вудуистки храм, където се отбива да си почине от работата и да поговори на руски. Ще отбележим странната връзка между тайните хаитянски култове и сталинското контраразузнаване, възникнала в съзнанието — или подсъзнанието — на известния английски писател, и докато Джеймс Бонд отваря нов пакет „Честърфийлд“ и оправя „Беретата“ двадесет и пети калибър в змиевидния кобур под мишницата, ще се пренесем на Хаити, за да изясним наистина ли са верни думите за „тъмната религия“.

ВУДУ

През 1982 година етноботаникът Уейд Дейвис се отправил за Хаити. Целта на пътуването му била да изучи съобщенията за случаи на зомбификация — магическо убийство с последващо възкресяване на жертвата и използването и в качеството на работна сила. На Дейвис се удало това, което не се е удало на нито един от учените, занимавали се преди него с този проблем — той разкрил тайната на зомбификацията, давайки и убедително естественонаучно обяснение. Друг резултат от изследванията му става книгата „Змей и Дъга“, в която той описва своите приключения. За да получи отговори на интересуващите го въпроси, на Дейвис се наложило да изучи местните култове и едва ли не да влезе в едно от тайните общества, за което му помогнал мъдрият магьосник-свещеник, с когото успял да осъществи контакт. (Списание „People“ отбелязва сходството на работата на Дейвис с ранните книги на Карлос Кастанеда; такова наистина има, но то носи по-скоро пародиен характер; тази книга е хубава по своему.)

Феноменът зомбификация, който обикновено се асоциира с религията вуду, не заема в нея централно място и съществува сякаш в нейната периферия, служейки за едно от нейните практически потвърждения — същият този „критерий за истинност“, който така не достига на много други учения. Вуду наистина може да се нарече религия — ако си спомним, че самият термин „религия“ произлиза от латинската дума „връзка“. Тази система от вярвания не се свежда към някакъв отделен култ, а е по-скоро сложно мистично виждане за света, *свързващо* в едно човека, природата и свръхестествените — тоест надприродните, лежащи извън познатата реалност — сили. В архаичните общества, отзвук от културите на които е Вуду, свещеното и магическото тясно се преплитат с ежедневието, затова опитът да се даде повече или по-малко пълно описание на такива религиозни системи в крайна сметка води до описание на целия начин на живот. Ние ще се ограничим само с най-общ обзор и необходимите за нашата тема детайли.

Духовната култура на Хаити, за опора на която служи Вуду, е възникнала като амалгама от вярванията на жителите на много африкански райони, в течение на дълъг срок доставящи роби за френските плантатори на острова, и европейски влияния — в това число и на католицизма. За образуването на такава необикновена „сплав“ е способствала уникалната история на страната, която в течение на сто години заедно с Либерия е била единствената независима „черна“ република. Официално вероизповедание на елита на острова е бил католицизмът, но неговото влияние практически не се е усещала извън границите на градовете. И ако градският живот е бил близък по дух до европейския — богатите негърки от Порт-о-Пренс се разхождали в парижки тоалети, говорели с образованите си и изтънчени мъже на френски и изпращали децата си да учат в чужбина (с една дума, тропически Санкт-Петербург, населен с негри), — то селските общини, където се раждала народната култура, си оставали отломъци от Африка, пренесени до бреговете на друг континент. Историческата родина малко по малко ставала мит, и потомците на най-различни племена се превръщали в собственото си съзнание в „ti guinin“ — „Деца на Гвинея“, още един вариант на обетованата страна, където след смъртта се отпраща душата.

Върху този културен фон възникнала новата религия. Разбира се, не нова — нови религии няма — а твърде интересна и необичайна смес от елементи на старата. Много етнолози проследяват връзките на вудуистките традиции с други, често много далечни култури — например, церемонията *Ghede* е близка до ритуала на възраждането на Озирис, отразено в Книгата на Мъртвите, — но най-любопитно е все пак онова, което откроява Вуду.

Преди всичко — дълбокият демократизъм на тази религия, нейният, тъй да се каже, народен характер. Ако в католицизма свещеникът се явява като „посредник“ между вярващия и Всевишния, то във вудуизма божествата са достъпни за всеки, и духовната реалност не просто е достъпна — тя в прекия смисъл навлиза в човека, когато в тялото му се вселява дух. Това, което в другите религии се нарича „обземане“, във Вуду се явява практическа цел, която се достига с помощта на различни ритуали. Както казват за това самите жители на Хаити: „Католикът отива в църквата, за да разговаря с бога; вудуистът танцува в двора на храма, за да стане бог“.

Ролята на свещеника — *унган* — се заключава не само в обясняване на духовната реалност, гадаене и провеждане на церемонии, но и в запазването на етичните и социални норми, предаването на знанията; многообразието на неговите функции го прави фактически лидер на общината.

Съществуването на зомби не се струва на обитателите на острова нещо странно или особено интересно; това е нещо не съвсем ясно, но привично от детството, както, да кажем, нашето понятие „ударник“ — всички знаят, че някъде ги има, някои дори са ги виждали, но рядко на някого му идва в главата изведнъж да вземе и да заговори на тази тема.

HOMO VODOUN

Концепцията за човека във Вуду служи за основа на всички магически процедури, и изпълняваните от *бокора* (магьосника) ритуали, строго подчинени на представите за реалната човешка природа, могат да се сторят екзотична импровизация само на представителя на друга култура; за вудуиста те са точни като действията на хирург. От гледна точка на Вуду човекът сам по себе си представлява няколко тела, наложени едно върху друго, от които за обикновените възприятия е достъпно само едно — физическото, изразително наречено *corps cadavre*. Следващото — *l'ame* — е нещо като енергетичен дубликат на тялото, позволяващ му да функционира, „дух на плътта“. Той не е индивидуален и след смъртта бавно изтича от тялото, преминавайки в живеещите в почвата организми — пълният процес отнема 18 месеца. Това, което се нарича душа, според вудуистките представи се състои от две компоненти, наречени *ti bon ange* и *gros bon ange* — „малък добър ангел“ и „голям добър ангел“. „Големият добър ангел“, подобно на „духа на плътта“, е чисто енергетичен, но по-тънък, и след смъртта незабавно се връща в безкрайния енергиен резервоар, захранващ всичко живо. „Малкият добър ангел“ е индивидуализираната част на душата, източник на всичко лично. Той е способен лесно да се отделя от тялото и да се връща обратно (това става по време на съновидения, или на силна уплаха, или по време на „обземане“ — когато той временно се замества от *лоа* (външните духове). Именно „малкият добър ангел“ се явява мишена на магическите операции и обект на магическа защита (в някои случаи хунганът може да го поставя в специално глинено гърне, *канари*, откъдето той продължава да одушевява тялото).

По правило след шестнадесет успешни инкарнации „малкият добър ангел“ се влива в *Джо* — космическото дихание, обхващащо цялата вселена.

Последната духовна компонента — *z'etoile* — се намира на небето и е свързана не с тялото на човека, а с неговата съдба; това е

личната „звезда“, алегорично представяна във вида на тиква-кратуна, вместваща надеждите и „поръчките“ за бъдещия живот, автоматично формирани от действията и мислите на индивида — с една дума това, което в Индия с удивителна точност наричат карма.

ОТРОВИ И ПРОЦЕДУРИ

Изследователите на вудуизма отдавна са предполагали за съществуването на особена отрова, „прах зомби“ — но не бе известно какво влиза в неговия състав. Още през 1938 година американската етнографка Зора Хърстън, която се занимавала с изучаването на този проблем и е видяла една жена-зомби, се опитва да даде естественонаучно обяснение на зомбификацията.

„Ние заключихме (става дума за нейната беседа с доктора в болницата, където е лежала жената-зомби), че тук работата не е във възкресяването от мъртвите, а във видимостта за смърт, причинявана от някакъв наркотик, чието действие е известно на ограничен кръг лица. Очевидно някаква тайна е била отнесена от Африка и се е предавала от поколение на поколение. Хората знаят как действат наркотиците и антидотът. Ясно е, че той разрушава онази част на мозъка, която отговаря за речта и силата на волята. Жертвата може да се движи и да върши нещо, но не е в състояние да формулира мисълта си. Двамата доктори изразиха желание да разкрият тази тайна, но разбраха невъзможността на това начинание“.

Между другото самите жители на Хаити никога не са отричали съществуването на особена „отрова зомби“ — нещо повече, за нея дори става дума в местния наказателен кодекс, и за определена сума пари спокойно може да се поръча доза от препаратите от някой измежду многобройните магьосници. Друг е въпросът, че приготвеният от тях за продажба състав едва ли ще подейства. Освен това, от гледна точка на самите магьосници, праховете съвсем не са главното оръжие от техния магически арсенал.

Основните видове вредоносно въздействие, прилагани от тях, лесно се поддават на класификация.

Първо, това е *coup l'aire* — „въздушен удар“, начин, по който се изпращат различни магии, способни да предизвикат нещастие и болест. Духовно силният човек може да се съпротивлява на действието им и да го преодолее: по погрешка магиите могат да паднат върху

някой друг. Във връзка с недостига на място няма да описваме технологията на тази процедура, която незначително се отличава от родните аналози.

Второ, това е *coup p'ame* — „удар по душата“, магически способ, с чиято помощ се похищава „малкия добър ангел“.

Трето, това е *coup poudre* — „удар с прах“, използването на прах, способен да предизвика болест или смърт. Именно този трети способ се прилага при зомбификацията — по-точно, при получаването на така наречения *zombi cadavre*, зомби на физическото тяло.

Съставът на праха е различен при различните магьосници; в него могат да влизат ингредиенти с такива необичайни названия, като „нарежи-вода“, „счупи-крила“ и т.н. Задължителна съставна част са човешките останки — по правило добре стрити кости от черепа. Освен това се използват различни видове гущери, жаби, риби и растения.

На Уейд Дейвис се удало да получи образци от истински „прах зомби“ и пълен комплект от неговите съставни части, в който, между другото, влизали широко известната халюциногенна жаба *Bufo marinus* и рибите *Sphoeroides testudineus* и *Diodon hystrix*. Образците били дадени от него за анализ в една американска лаборатория. Интересно, че в неговия разказ за резултатите от изследванията също се появява Джеймс Бонд — този път от романа „From Russia with love“. И така, Уейд Дейвис идва в лабораторията, където е дал донесените от Хаити образци, и се обръща към направилия анализа специалист:

— И така какво се съдържа в тях?

— О, боже, а аз си мислех, че сте специалист по наркотиците. Като че ли не сте добре запознат с литературата.

Трябва да съм изглеждал доста сконфузен.

— „Джеймс Бонд“. Последната сцена в „От Русия с любов“, един от най-великите моменти в ихтиотоксикологията. Английският агент нула-нула седем, свършено безпомощен, парализиран и загубил съзнание от малката раничка, нанесена със скрития нож.

Той стана и огледа рафтовете си с книги — по някакъв начин му се удаде да запази академичния си вид дори когато измъкна книжката с меки корици от купчината неизвестни научни списания.

— Помня, че беше някъде тук. Аха, ето.

Той процитира:

„Мярна се обувката с малко метално езиче. Бонд почувства остра болка в десния си прасец... Вцепенение пропълзя по тялото му... Стана му трудно да диша... Бонд бавно се завъртя на пети и падна на пода с цвят на червено вино“.

Книгата се върна на рафта.

— Агент нула-нула седем няма нито един шанс — каза той с горчивина. — А Флеминг е дяволски умен. Трябва да се прочете следващата книга, за да се разбере каква е работата. Острието е било намазано с тетродоксин, — съобщи той. — За това е написано в първата глава от „Доктор Но“.

— А какво е това?

— Нервен токсин — отговори той. — И няма нищо по-силно.

ФУГУ

И така, благодарение на усилията на Уейд Дейвис тайната на „праха зомби“ накрая е била разкрита — активно действащата част на този препарат се явява тетродоксинът, извънредно силна отрова, блокираща предаването на нервни импулси посредством „затваряне“ на клетките за йоните на натрия. Това вещество се съдържа в много животни, в това число и в рибата *фугу* — близък родственик на рибите, използвани за приготвяне на праха. Фугу в Япония се счита за деликатес — приготвена по особен начин, тя е напълно годна за ядене. Независимо от това, всяка година стават стотици случаи на смъртоносно отравяне — и продължават да готвят фугу. Но не защото е крайно вкусна и дава извънредно ярки и свежи спомени за рискованото приключение, както пишат авторите на няколко появили се в родния печат публикации, които са опитвали фугу в японски ресторанти. Работата е там, че в неголеми концентрации тетродоксинът действа като наркотик, предизвиквайки еуфория и приятни физически усещания, и задачата на готвача (лиценз за правото за приготвяне на фугу се получава крайно сложно) е не пълното премахване на тетродоксина, а понижаването на концентрацията му до желаното ниво. Когато готвачът все пак сбърка, с отровените става следното — отначало възниква усещане за боцкане в ръцете и краката, след това настъпва вцепеняване на цялото тяло и паралич; очите придобиват стъклен блясък. Настъпва смърт — така през 1975 година почина Мицугора Бандо VIII, артист от театъра Кабуко, обявен от правителството на Япония за живо национално съкровище, — или пълната илюзия за смърт, водеща понякога до заблуда и най-опитните лекари. Независимо от почти пълното спиране на всички жизнени функции, отровеният продължава да осъзнава всичко, което става наоколо.

Ето описание на случай на отравяне с фугу, направено от японски специалист:

„Един жител на Ямагучи се отровил с фугу в Осака. Било решено, че е умрял, и тялото му било изпратено в крематориума в Сеничи. Когато вдигнали тялото от количката, човекът дошъл на себе си, станал и си тръгнал към къщи... Той помнел всичко, което се случило с него“.

Трудно е да се каже продължил ли е пострадалият своите гастрономически търсения в областта на ястията от фугу. Японците казват по този повод следното: „Тези, които ядат фугу, са глупави. Но тези, които не ядат фугу, също са глупави“.

ПСИХИЧНИЯТ ФОН

Откритието на Уейд Дейвис обяснява физическата страна на зомбификацията — вкараният в тялото прах предизвиква своеобразен транс, външно почти неотличим от смъртта; в нощта след погребението гробът на зомбифицирания се разкопава и той с помощта на специална процедура идва на себе си. Но тук работата не е само в отровата и може би не толкова в нея, колкото в психологическия механизъм, който е разпространен дотолкова, че дори е получил от антрополозите специално название — „вуду-смърт“.

Химическата отрова ще подейства напълно еднакво на представителя на произволна култура. Но всяка култура формира свой собствен „психичен фон“, свой комплекс от очаквания и реакции, повече или по-малко общи за всички нейни представители, който определя не само социалното поведение на хората, но и тяхното психическо и физическо състояние. При това този „психичен фон“ съществува не някъде извън хората, а изключително в тяхното съзнание. Например западният антрополог, зает с полева работа в австралийската пустиня, и тълпящите се около него аборигени се намират, независимо от пространствената си близост, в съвършено различни светове. Това може да се поясни с много прост пример. Австралийските магьосници-аборигени носят със себе си кости от гигантски гущери, изпълняващи ролята на магически жезъл. Достатъчно е магьосникът да произнесе смъртна присъда и да посочи с този жезъл някого от своите съплеменници, и последният заболява и умира. Ето антропологично описание на действието на такава „команда за смърт“:

„Зашеметеният абориген гледа съдбоносния указател, вдигнал ръце, сякаш иска да спре смъртоносната субстанция, която във въображението му прониква в неговото тяло. Бузите му побледняват, а очите придобиват стъклен блясък; лицето ужасно се изкривява... той иска да закрепси, но обичайният вик засяда в гърлото му, а от устата излиза пана. Тялото му започва да трепери, той отстъпва и пада на

земята, гърчейки се като в смъртна агония. След известно време става много спокоен и допълзва до убежището си. От този момент той заболява и съхне, отказва се от храната и не участва в живота на племето“.

Но ако магьосникът се опита да направи същото с някого от европейците, дори със същия този антрополог, едва ли ще излезе нещо. Европейецът просто няма да разбере значимостта на събитието — той ще види пред себе си нисък гол човек, размахващ животинска кост и мърморещ някакви думи. Ако беше другояче, австралийските магьосници отдавна щяха да управляват света.

Всички известни случаи на зомбификация имат същата природа. Ако един европейец (или човек от произволна друга култура) се подложи на действието на „праха зомби“, то на него ще подейства само тетродоксинът, и той или ще умре, или временно ще изпадне в дълбока кома. А на селския жител на Хаити ще подейства именно „праха зомби“, и забелязвайки, че лежи в ковчег и не диша, той ще разбере, че някой от враговете му го е *продал на магьосника*, който е отделил неговия „малък добър ангел“ от тялото с помощта на магически капан.

Магията съществува; тя е извънредно ефективна — но само в своето собствено измерение. За да подейства тя на човека, е необходимо съществуването на „психичен фон“, който я прави възможна. Необходим е набор от очаквания, позволяващ по определен начин да се пренасочи психичната енергия — именно да се пренасочи, защото магическите въздействия се основават не на мощни външни влияния, а на управлението на вътрешните процеси у жертвата, на включването на психични механизми, формирани от културата и съществуващи само в нейните рамки. Този „психичен фон“ постепенно се изменя — сякаш някой пренастройва нашите „приемници“ от една радиостанция на друга. Ние отдавна сме престанали да виждаме таласъми и горски духове, затова пък се научихме да виждаме летящи чинии; по-рано чудеса творяха магьосниците — сега с това се занимават разни подозрителни телехипнотизатори, но работата тук не е толкова в тях, колкото в нашата неосъзната готовност или осъзнато нежелание да участваме в техните кампании, основани на използването на създавания от самите тях (деца с цветя, писма) „психичен“ фон. След като почти

изкоренихме религията (която в своето време със същата тъпа непримиримост измести магията), ние с радостно изумление узнахме, че освен прашните идеологически работници и участъковите лекари за нашите души и тела могат да се погрижат някакви си „екстрасенси“. И колкото повече вярваме в това, колкото повече сме готови за тях, толкова повече ще се множат те. Но австралийският абориген, попаднал на сеанс на Анатолий Кашпировски, едва ли ще осъзнае значимостта на ситуацията — по-скоро той ще види нисък облечен човек, произнасящ някакви думи и внимателно гледащ в залата. Иначе Анатолий Кашпировски отдавна да беше станал главен шаман на австралийските аборигени.

НОМО СОВЕТСКИЙ

Австралийските аборигени са много лесни за управляване. Но управлението на самите нас до неотдавна не беше много по-сложно. Нека опитаме да се пренесем десет-петнайсет години назад и да видим принципите на формиране на вече полуразрушения днес „психичен фон“ с очите на антрополога.

Магията ни преследва още от детството. Отначало ни украсява малка пентаграма от червена пластмаса с портрета на къдравия покровител на всички деца. При това ние получаваме първото от магическите имена — „октомврийчета“, и узнаваме, че „са ни нарекли така не напразно — в чест на победата на Октомври“. Интересно е, че първата магическа инициация се провежда на такава възраст може би само при индианците Хиваро (източен Еквадор), когато дават на детето да опита специална съставка, наречена *маикуа*, и го изпращат да търси своята душа. Тази първа инициация (има се предвид приемането за октомврийчета) не носи в себе си никаква заплаха и подобно на играта на война, се явява игра на бъдеще. Втората инициация вече е много по-сложна — порасналите деца се обучават на зачатъци на ритуал („салют“, „честна пионерска“) и символика — връчва се нова значка (пламтяща пентаграма от метална сплав) и неравнобедрен триъгълник от червена материя (неговите краища символизират отца, сина и още единия син), който се завързва на възел в района на гърлото и обезпечава сипматическата връзка с Червеното Знаме (затова значката просто се връчва, а връзката сякаш се поверява, и макар че тя свободно се продава за седемдесет копейки редом до чорапите и сапуна (да напомним, че става дума за средата на седемдесетте), но веднъж купена, става сакрален обект и изисква особено отношение). Дава се втори магически статус — „пионер“, и в съзнанието за пръв път се въвежда страх да не бъде той загубен. Изключването от пионерите е практически непозната процедура, но самото напомняне за тази възможност ражда в детската душа страх да не се окажеш парий; този

страх започва да се използва от административно-педагогическия персонал с цел опростяване на „възпитанието“ и управление:

— А кой там пуши в тоалетната? Кой там иска да се раздели с връзката пред *дружинния съвет*?

И някъде отгоре, притискайки към земята, се носи страшно-загадъчното:

— Бъдете готови!!!

— Винаги готов! — повтаряме ние, давайки сами на себе си онова, което Анатолий Кашпировски нарича установка. А това става още в детска възраст, когато психиката все още се формира и е крайно възприемчива. После, когато пораснем, се изяснява, че наистина сме готови за много неща.

Третата масова инициация — приемането в *комсомола*, съвпада по време с половото съзряване. Дотогава участието в многобройните и слабо забележими магически процедури ни подготвя за следващата, много важна стъпка — интериоризация на външните структури. Този процес започва малко по-рано — още като „пионери“ ние имаме вътрешни ритуали, в които ни принуждават да участваме, например даваме си един на друг „честна пионерска“. Произнасянето на това заклинание се явява надеждна гаранция за правдивостта на информацията — примерно така в криминалните среди „залагат зъб“, само че „заложилият зъб“ и нарушил обещанието се лишава от зъба, а нарушилият „честна пионерска“ се оказва насаме с разгневената „пионерска съвест“ — социална функция, интериоризирана с помощта на магията. Интериоризацията е дълъг процес, завършващ с формирането на така наречения „вътрешен партиен комитет“, успешно заместващ външния при различните видове чиновници, редактори и т.н. Действието на вътрешния партком протича или под формата на визуализация — човек, обмисляйки изискващата решение ситуация, си представя нещо като заседание, на което се обсъжда неговия избор (или визуализира началника си и неговата реакция), или, на по-дълбок стадий, под формата на физически усещания — болка под лъжичката, прилив на кръв към главата и т.н. („Семьон, отвътре усещам — не е наш той!“) Интериоризацията превръща наблюдателя в участник.

Новият магически статус на *комсомолец* е вече сериозно нещо. Той не носи забележима изгода, но е в състояние да донесе забележими неприятности. На този етап практически отпада богатата

външна атрибутика на *пионерията* — символиката преминава от индивидуално равнище на групово: възникват различни „триъгълници“ и „петорки“ (така наричат магическите куратори на производствените подразделения и заместниците на секретаря на голяма комсомолска организация). Същото се отнася и до ритуала — той не отмира, а се усъвършенства и става езотеричен, тоест непосредствено предаван. Когато комсомолските работници определят фасона на мустаците и костюмите си, те не се опират на никакви текстове или инструкции, а се ръководят от интуицията си: същата тази интуиция определя техните маниери и лексика. Невъзможно е да се формулира комплект от правила, от които те се ръководят — но независимо от това почти всеки комсомолец е в състояние да забележи спазват ли се тези правила или не.

Тук за пръв път се проявява един чисто вудуистки феномен — постоянно практикуваното „обземане“. Да си представим няколко младежи, вървящи по коридора, обсъждащи последния футболен мач, жените и изобщо живота. Всички са настроени един към друг напълно дружелюбно. Но ето, те стигат до вратата с надпис „Комитет на ВЛКСМ“, отварят вратата, влизат вътре и сядат по местата си. Обсъжда се *персоналното дело на комсомолеца Сидоров*, който преди три минути е бил просто Василий. Изменя се всичко — изражението на лицата, маниерът на разговор, дори тембърът на гласа. При това хората, произнасящи с несвой глас несвой мисли, са обхванати от тръпката на неподправена искреност — те изобщо не се преструват, просто техните „малки добри ангели“ временно са заместени от „партийни тела“.

По-горе говорихме за концепцията за душата при вуду. Но и в съветския човек, освен физическото, има няколко тънки тела, сякаш наложени едно върху друго: битово, производствено, партийно, военно, интернационално и депутатско. С гибелта на физическото тяло те се разпадат, с изключение на производственото: след смъртта си съветският човек известно време живее, както учи марксистко-ленинската философия, в плодовете на своя труд. Партийното тяло започва да се формира още в детската градина, укрепва в процеса на магически инициации и само по себе си представлява интериоризирана партийно-държавна парадигма. То съществува и у повечето безпартийни; именно тази компонента се прославя от лозунга

„Да живее съветският човек — строител на комунизма!“ Ето още един пример за групово „обземане“ от партийни тела, напълно изместващи всичко човешко (той е взет от книгата на Е. Бонер „Постскриптум“):

„Аз пътувах с дневния влак... В купето освен мен имаше още две жени на средна възраст и един мъж. Една от жените попита: «...Вие ли сте жената на Сахаров?» — «Да, аз съм жената на академик Андрей Дмитриевич Сахаров». Тук се намеси мъжът: «Какъв академик е той. Отдавна трябваше да го изгонят. А вас изобщо...» Какво «изобщо» — не каза.

После една от жените каза, че тя е *съветска преподавателка* и не може да пътува в едно купе с мен. (Ние знаем, че след явяването на духа той назовава името си; при това се изменят гласът и маниерите на медиума — В.П.) Другата и мъжът почнаха да говорят нещо подобно. Някой извика кондукторката. Всички вече говореха разпалено, крещяха. Кондукторката каза, че тъй като имам билет, не може да ме изгони. Виковете се усилиха, включиха се хора от другите купета, те плътно запълниха коридора на вагона, искаха влакът да спре и да ме изхвърлят. Крещяха нещо за войната и за евреите... Ние си пробивахме път между хората и аз направо усещах физическите флуиди на ненавистта...“

Понякога наричат партийното тяло „онзи младеж“ — той винаги е до нас.

Когато вестник „Правда“ пише: „Съветските хора гневно осъждат...“ — тук също се имат предвид психичните процеси в партийното тяло. Останалите тела приличат на партийното, но си имат своя специфика.

Това, което става на комсомолско събрание, практически не се отличава от „обземане от дух“ — точно по същия начин участниците предоставят телата си на някаква сила, която не е тяхно нормално „аз“; разликата е само в това, че тук имаме работа с групово „обземане от системата“. Смисълът на провъзгласеното някога „възпитание на новия човек“ е да се направи това обземане индивидуално и постоянно.

Следващата стъпка от инициацията е *партията*. Това, което става в комсомола, е само подготовка за нея; комсомолците играят на партия също така, както пионерите си играят на комсомол, а октомврийчетата — на пионери. За интензивността на протичащите в партията процеси може да се съди по известния анекдот за фестивала

на филми на ужасите в Кан, където разните „Челюсти“ и „Портокали с часовников механизъм“ отстъпват всички награди на съветската лента „Загубата на партийния билет“. Тук в пълна сила се проявява феноменът „вуду-смърт“ (многобройни инфаркти, предизвикани от съвършено нематериални партийни наказания), и действат различни „въздушни удари“ (contre l'air) — с вписване в личното дело и без.

Племето Алгонкин (североизтокът на Северна Америка) използва татул (местното му название е *високан*) в ритуала на инициация. Затварят юношите в специални дълги бараки, където в продължение на две-три седмици ядат само татул; излизайки оттам, те вече не помнят какво е да си дете, затова пък знаят, че са станали възрастни. Но едва ли те разбират, че станалото с тях е инициация с ритуална употреба на психотроп — това разбираме само ние. Индианците просто растат и се превръщат от момчета в ловци и воители; „психичният фон“ на тяхната култура прави процедурата на инициация естествен и необходим процес. По същия начин и ние не осъзнаваме нашето постепенно въвличане в зъбчатия механизъм на магията и си спомняме не етапите на деформация на нашето съзнание, а майския вятър, развяващ краищата на изгладената връзка, или бледото лице на комсомолския функционер, интересуващ се от фамилията на любимия ни литературен герой при „минаването“ през районния комитет. Ние гледаме на магията отвътре, ние всички заедно сме там, и вече не помним какво е това — да бъдеш и някъде другаде.

ЛЕКСИЧЕСКАТА ШИЗОФРЕНИЯ

В далечните една от друга култури действат еднакви закони, културите се отразяват една в друга, проявяват общите си черти — и ние започваме да разбираме какво става с нас в действителност. Иначе можем просто да не усетим това — също както не чуваме бръмченето на хладилника преди момента, когато то изведнъж утихне. („Музиката стихна — по-точно, забелязахме, че тя свиреше“.)

Но културата се отразява и сама в себе си. Всички забележими девиации на „психичния фон“ веднага, като с фотокамера, се фокусират от езика. Ние живеем сред думи и неща, които можем да изразим чрез тях. Речникът на всеки език е едновременно и пълен каталог на достъпните за възприемане от тази култура феномени; когато се изменя лексиката, се изменя и светът ни, и обратно.

Нека опитаме накратко да опишем механизма на този процес. Езикът съдържа „единици смисъл“ (термин на Карлос Кастанеда), използвани като строителен материал за създаването на лексически апарат, съответстващ на културата на психичната дейност. Тези „единици смисъл“ вече ги има — те са формирани в дълбока древност и по правило съответстват на корените на думите. Лексиката, отговаряща на новия „психичен фон“, възниква в резултат на преработката на наличните смислови единици и формирането от тях на нови съчетания. Пълната контролируемост на този процес го прави удивително точно огледало на реалната природа на новото състояние на съзнанието; едновременно самото това ново състояние се формира от възникващата лексическа структура, която му дава вече споменатата „установка“. Всяка дума, съединяваща по някакъв начин единици смисъл, се подлага на подсъзнателен анализ; самите смислови единици не оказват никакво въздействие — защото служат едновременно и за строителен материал на самата културна личност — а въздейства енергията на връзката. Протича вътрешно разцепване на думите, всяка от които става елементарна хипнотична команда. Това е свойствено и за старите лексически конструкции, но енергията на връзката на

смиловите единици (тя може да се сравни с енергията на химичната връзка), съществуваща в тях, поддържа онова, което наричаме национален манталитет, формирайки асоциативни редове, общи за всички носители на езика.

Тук могат да съществуват две извращения — или такива конструкции, които могат да се нарекат „бинарно лексическо оръжие“ (деструктивно и шизофренично съчетание на сами по себе си безвредни смислови единици), или *недуми* — хаотични съчетания на букви и звуци, които със своето пълно безсмислие дупчат предишния „психичен фон“, едновременно заменяйки неговите елементи; същото прави с клетките вирусът. (Затова носителите на новия „психичен фон“ заразяват с него всички останали, разпространявайки шизофреничната лексика; за тях е важно не да *реорганизируют Рабкрин*, а да реорганизируют чуждата психика, пробивайки в нея колкото се може повече дупки.

Да видим какви хапчета гълташе всеки ден нашата душа.

„Рай-со-бес“. „Рай-из-пълком“. „Гор-из-пълком“. „Об-ком“. „Рай-ком“. „Гор-ком“. „Край-ком“. Знаменитата „Индус-три-Али-за-ция“. (Някакъв индийско-пакистански конфликт, където на един индиец се падат по трима мюсюлмани, сякаш вдъхновени от мяркащата се в последната сричка сянка на Зия-ул-Хак — и всички това в една дума.) „Парторг“ (с пара ли търгува?). „Първичка“.

Ние ходим по улици, от стените на които ни гледат „МОСГОРСОВЕТ“, „ЦПКТЪБТЕКСТИЛПРОМ“, „МИНСРЕДНЕТЯЖМАШ“, „МОС-ГОР-ТРАНС“ (!), френските „ЖЕК“, „РЕУ“ и „ДЕЗ“, плътоядното „ПЖРО“ и пантагрюелистически-фекалното „РЖУ-РСУ № 9“. А управляваше всички тези демони Цекака Пеесес, за който е известно, че е ленински и че може да се явява на народа по време на плен на ума (*пленум*).

Това не са никакви изключения, а просто първото, което си спомняме. Всеки може да провери степента на разпространение на лексическата шизофрения, като си спомни названията на местата, където е учил и работил („тех-ни-кум“, „петей“, „МИИГАИК“). И това е само ехото от лексическия Чернобил на първите години съветска власт.

Всички тези древнотатарско-марсиански термини пораждат усещането за някаква непреклонна нечовешка сила — нищо човешко

не може да се нарича така; това е, ако си спомним хайтянската терминология, „лексически удар“, настигащ всеки, който, макар и рядко, хвърля поглед върху разноцветните табелки на съветските учреждения; впрочем демоничните имена ни гледат и от капациите на люковете под краката ни.

Точно така съществува и шизофрения на словосъчетанията (другарят *командвац* и прочие оксиморони) и изреченията (почти всеки лозунг на покривите на къщите — „СЛАВА НА КПСС!“, „Да живее ленинската външна политика на Политбюро на ЦК на КПСС!“, „Крепи с труда си демокрацията!“). Смишълът във всичко това е точно толкова, колкото в лозунга, висящ, както разказват, над гарата в Казан: „Коммунизм — пыздыр максимардыш пыж!“ — само дето последната конструкция е много по-мощна. Съществува даже шизофрения на препинателните знаци: *вестник „Правда“*; *вестник „Известия“*.

Сега да си спомним Зора Хърстън: „Ясно е, че той (прахът зомби) разрушава онази част на мозъка, която командва *речта и силата на волята*“. (Магическите инициации водят до заместване на свободната воля с многобройни „така трябва“ — комплекси.)

Разбира се, във всяка култура съществува някакво количество оксиморони и „недуми“ — както във всеки организъм присъстват бактерии и вируси. Но никоя друга култура освен нашата не се основава на оксиморони, освен може би зен-будизмът. (Наистина, и в двата случая целта е една и съща — разрушаване на старата психическа структура, но в единия случай се търси озарение, а в другия се предизвиква принудително „затъмнение“; вървейки напред и отстъпвайки назад, ние правим еднакви движения.)

Ние приведохме имената на хайтянските криминално-мистични общества и имената на местните зли духове, изплашили Патрик Лей Фармър. Тази кошмарност, впрочем доста музикална за съветското ухо, е функционална — тя е един от многото елементи, създаващи „психичния фон“, който прави възможна зомбификацията. Страхът пред неразбираемото и усещането за присъствие на някоя зла и могъща сила, способна във всеки момент да погълне всекиго, са нейните необходими условия, тази „врата“, през която преминава „ударът по душата“, каквито и сили да се занимават с това — *Кита и Мондог* или *Кагебе и Мур*, и където и да става това — в двора на хайтянския *унформ*, или до стените на сивия, като ГУМ, ЦУМ.

ЗОМБИЛИЗАЦИЯ

Говорейки за своите зомбифицирани познати, жителите на Хаити употребяват много характерен идиом: „минал през земята“ или „минал под земята“. Вече знаем, че физиологичният аспект на зомбификацията се обяснява с прилагането на тетродоксин, но не сме казали нищо за това как културата Вуду трактува тази процедура.

От гледна точка на вудуиста зомбификацията изисква две условия: неестествена смърт и магическа церемония на гробището. Магическата сила на *бокора* предизвиква „смъртта“ на жертвата; погребват я (в много случаи бъдещите зомби умират от задушаване), а на следващата нощ я изравят. Човека, получил вече силна психична травма, го бият, връзват, поставят пред кръста, за да му дадат ново име, после отново го бият. След кръщението го заставят да поеме голяма доза татул (хаитянското название — „зомбическа краставица“ — очевидно е свързано с формата на корена); татулът предизвиква у жертвата загуба на ориентация и амнезия. След това отвеждат зомбифицирания някъде в нощта.

Сега да си спомним как през трийсетте години изглеждаше арестуването на „враг на народа“ (типичен пример за негативен магически статус). Човекът се връща от работа, вечеря под блеенето на радиоприемника и ляга да спи. И изведнъж, посред нощ — те винаги са пристигали нощем — в жилището му нахълтва банда от някакви *оперупълномощени*, посланици на *райотдела* (Рай от дела?) на *Енкаведе*. Предявяване на *ордер*, няколко сурови фрази, кратък обиск, конвоиране. Тази процедура се отличава от хаитянската главно по това, че отвеждат в нощта, преди да бият (по време на разпита) и да дадат ново име (нещо от типа на Ш-5842) — впрочем, както и на Хаити, много хора умират още преди зомбификацията.

Друг мощен зомбификатор е службата в армията. След зомбилизацията остригват човека, преобличат го и му дават официалния статус на „редник“. Същевременно той получава неофициалния, но много по-съществен по-нататък, статус на

„новобранец“. Новобранецът се подлага на чести нощни побои от страна на старослужещите, пере им бельото, изпълнява унизителни операции като чистене на пода на тоалетната с четка за зъби. После той получава междинния статус на „черпак“ и „дядо“ (на този стадий започва да взема участие в ритуалите на зомбификация на новобранците; външни атрибути са силно отпуснатият колан и ботушите „на хармоника“). Последният стадий — „дембел“ — непосредствено предшества дезомбилизацията. Интересното е, че в армията едновременно съществуват формална (политически занятия, ритуали) и неформална (неуставни взаимоотношения) социално-магически структури, които се допълват една с друга и осигуряват дълбочина и интензивност на зомбифицирането.

Един от бившите началници на СССР в промеждутъка между два инсульта бе отбелязал: „Армията е велика школа за живота“. Сега вече е трудно да се узнае какво точно е имал предвид той под живот. Но това, че в армията в символична форма се усвояват основните принципи на функциониране на зомбическото общество, е несъмнено.

Механизмът на зомбификация се проявява многократно в живота ни и в по-мека форма. Дори съществува копие на хаитянския идиом — „минаване под земята“. Като встъпваме в комсомола, ние „минаваме“ през райкома; като ни подписват *характеристика*, „минаваме“ през различните *петорки* и *триъгълници*, и т.н. Много пъти повторената микрозомбификация дава зомби, които не отстъпват на най-добрите чуждестранни аналози, получени в резултат на еднократната процедура.

БУЛДОЗЕРЪТ

Невъзможно е да се намери точен културен дубликат на обществото, построено в СССР. Могат да се правят повече или по-малко успешни паралели с империята на инките, с древношумерските държави и изобщо с всяка архаична култура. Но нашата социално-магическа структура е прекалено еkleктична, за да може поне една от тези аналогии да бъде пълна. Може да ни се стори (на някои наистина им се струва), че през двайсетте години е работила някаква секретна комисия, която е избрала най-ирационалните ритуали от магическото наследство на миналото, придавайки им нова форма. Но вероятно всичко е било по-просто.

Да си представим неголямо село, стоящо на хълма — някои къщи вече са много стари, други, обратно, са построени по най-нови проекти, а повечето са нещо средно между първите и вторите. Една до друга стоят полузапустяла църква и недостроен клуб. В някои прозорци мига керосинова лампа, в други свети електричество; някъде едва чуто свири балалайка, която се примесва с мзиката от високоговорителя на стълба. С една дума, обикновен живот, остатъци от новото и старото, преплетени по най-причудлив начин.

Сега да си представим булдозерист, който след като се начел с разни брошури, решил да премахне цялата тази изостаналост и да построи ново селище на свършено празно място. Във влажната октомврийска нощ той сяда в булдозера и с няколко маневри срязва цялата горна част на хълма заедно със селото и жителите му. И ето, когато булдозерът се върти в калта, изравнявайки бъдещата строителна площадка, става нещо свършено неочаквано: булдозерът неочаквано попада в подземна кухня — наоколо се оказват разни полуизгнили греди, човешки и конски скелети, черепи и късове ръжда. Булдозерът се озовава в гроб. Нито булдозеристът, нито авторите на вдъхновилите го брошури са отчели, че когато пометат всичко, което по тяхно мнение е остаряло, ще се открие онова, което е било под него, тоест нещо къде-къде по-старо.

Точно така и психиката на човека има множество културни слоеве. Ако срежем горния слой на психичната култура, като я обявим за набор от предразсъдъци, заблуждения и класово чужди гледни точки, ще се оголи тъмното подсъзнание с остатъци от съществуващи по-рано психични образувания. Всичко е приемствено; вчерашното е вложено в днешното като две матрьошки една в друга, и който се опита да остърже настоящето, за да го преобоядиса след това като бъдеще, в резултат ще пропадне в много далечното минало.

Именно това е станало. Психичният изкоп, издълбан в душите с цел строителство на „новия човек“ на мястото на неподходящия стар, е довел до оживяване на огромен брой архаични психоформи и техни остатъци, отнасящи се до различни епохи и виждания за света; тези древности, леко напудрени със смес от политикономия, убога философия и отминал утопизъм, заеха мястото на разрушената картина на света. Трудно е да се види нещо ново в държавното робовладелство, пълното обезценяване на човешкия живот, възкресяването на „курултая“ в качеството на висш орган на властта (така при татаро-монголите се наричал „конгресът“; на един от тези курултаи е било взето решението за набега към Русия). Както и в случая с шизолексиката, не е необходимо специално да търсим примери — това е същата сплав от архаика и съвременност, само че ексхумираните от безсъзнателното психоформи се смятат за резултат от комунистическото възпитание (макар че в известен смисъл е тъкмо така).

Когато по време на *партийно събрание* зад прозореца три пъти изграчи гарван и *членовете на бюрото* незабелязано плюят над лявото рамо или кръстят коремите си под масата, това не е проява на суеверие, временно помрачило висшата форма на човешка дейност, а изкривено преплитане на древни психични феномени, най-късният от които е кръстният знак.

„БЕЗРОГИТЕ КОЗЛИ“ И „СИВИТЕ СВИНЕ“

Във всичко трябва да търсим икономическа основа, учеше ни марксизмът. Нека опитаме да разгледаме зомбификацията като социален процес.

Тайните общества на Хаити, независимо от своята секретност, контролират практически цялата територия на острова. Названията им, които се изменят от едни части на страната към други, включват познатите ни вече имена: Зобоп, Бизанго, Макандал, „Сивите свине“ и пр. За да се влезе в тайното общество, е необходима покана („ние тук се посъветвахме и решихме — време ти е, Вася, за сивите свине...“) и инициации. Обществата са строго йерархични; в тях приемат мъже и жени. Съществуват членски карти, тайни пароли, униформи и ритуали: особени танци, изпълнявани в хор песни („да разрушим до основи, а после...“) и барабанни ритми. По оценка на хаитянския антрополог Мишел Лагер, особена роля се отделя на ритуалите, призвани да „сплотят редовете“ на тайното общество — това са сборища, провеждани изключително нощем (съвсем като заседанията на Политбюро при Сталин), започващи с викане на духове и свършващи с тържествено шествие зад свещения ковчег, известен като *секей модуле*.

Съгласно Мишел Лагер, тайните общества са мощна квазиполитическа сила на вудуистката култура. Техният произход стига до времето на борбата за независимост; след победата на революцията те са запазили своята секретност и влияние. Това е нещо като паралелна структура на властта, за която е известно само, че съществува.

Сега да се върнем към зомбификацията. В очите на градската интелигенция на Хаити зомбификацията е престъпна дейност, която следва колкото се може по-бързо да бъде разобличена и унищожена. Но от гледна точка на вудуиста от селските райони зомбификацията е социален регулатор, тъй като на нея се подлагат само нарушителите на установените норми и само след присъдата на тайните общества. Последните контролират приготвянето на отровите, тяхното прилагане

и самата процедура. А за това какво се случва със зомбите, може да съдим по историята на един от тях, приведена в книгата на Дейвис.

„Нарцис разказа, че се отказал да продаде своята част от наследството, и брат му в припадък на ярост организирал зомбификацията му. Веднага след възкръсването си той бил пребит, вързан и откаран от група хора в северната част на страната, където в течение на две години работил като роб заедно с други зомби. В края на краищата стопанинът на зомбите бил убит, и те, освободени от държащата ги сила, се разпръснали...

Заедно с много други зомби той работил в полето от сутрин до вечер, като спирали само за да приемат храна веднъж на ден. Храната била обикновена, с изключение на това, че солта била строго забранена. Той съзнавал какво е станало с него, помнел загубата на семейството, приятелите и земята си, помнел желанието си да се върне. Но животът му бил подобен на странен сън — събитията, възприятията и обектите взаимодействали сами по себе си и напълно извън неговия контрол. Фактически той нямал никаква власт над събитията. Решенията нямали смисъл, и съзнателното действие било невъзможно“.

Съществуват множество описания на психичното състояние на затворниците от социалистическия лагер — те са твърде сходни. Много от зомбифицираните са били членове на Съюза на писателите, така че зомбите са описани и отвън, и отвътре. За вудуиста *зомби кадавър* (зомби на физическото тяло) — това са всичките съставляващи на човека без „малкия добър ангел“. Класическото определение на зомби е „тяло без характер и воля“. Това е идеалният труженик, на когото не са нужни дори ежедневната чаша водка и някой и друг час свирене на хармоника.

Да си представим, че някое от тайните общества на Хаити, например „Сивите свине“, изведнъж дойде на власт и забележи, че цялото останало население на страната варварски нарушава приетите от „сивите свине“ ритуали и норми на социално поведение, а освен това живеее неизвестно защо.

Очевидно резултатът би бил масово превръщане на населението в „безроги козли“ и появата на Хаитянско управление на лагерите (ХУЛАГ). Следващ етап би било движението към висшата фаза на зомбификацията — обработка на цялото население, като се започне от

детството. При това прилаганите процедури биха станали по-меки, незабележими и разтеглени във времето. Един от зомбификаторите би станала културата — ще се появи зомбически реализъм и полузабранен зомбически модернизъм („Ние влизаме в мавзолея, като в рентгенов кабинет... И Ленин, като рентген, ни осветява...“); зомбическа философия („трагизмът на смъртта се премахва от марксизма по следния начин...“) и зомбическа митология („Когато ми стане тежко — каза на нашия кореспондент партийният секретар Лупоянов, — когато не знам какво да кажа на хората, аз отивам на Червения площад, заставам на дългата опашка пред Мавзолея, спускам се долу и сякаш се просветлявам духом...“); вестниците, радиото и телевизията биха станали средства за масова дезинформация и биха били използвани за формирането на стеснено осъзнаване, правещо възможно зомбификацията.

Единствената слабост на тази система е в това, че поради поголовната зомбификация на власт рано или късно ще се окажат зомби. От този момент ще започне брожение, хаос и стагнация — с изчезването на Стопанина ще изчезне магическата сила, поддържаща описаното от Нарцис състояние. У ветераните на зомбификацията това ще предизвика носталгия по направлявалата ги някога ръка и „реда“; при други могат да се върнат техните „малки добри ангели“, и те отново ще станат хора, а не носители на „ново“ или „класово“ съзнание.

Зомбите могат да се освободят чак след смъртта на магьосника. Но както е известно, хитрият магьосник може дълго да крие своята смърт.

ТРАУРНИЯТ ВЛАК

Казват, че на Павелецката гара в град Москва се намира любопитен музей — „траурният влак на В.И.Ленин“.

Специалните погребални екипажи са известни много отдавна — да вземем дори подпалените кораби, с които вождовете на викингите се отправяли в последното си плаване. Още по-древен обичай е да се дават на починалия съпровождачи — това са и теракотената армия на Цин Шихуан, и задушните слуги в шумерските гробници, и жените на индийските властелини, изкачващи се живи на погребалните клади.

Но нито един от владетелите на древността не е имал такова пищно, вече почти безкрайно погребение, като В.И.Ленин; никога досега толкова народи не са ставали изпращачи, а цялата страна — траурна машина на времето.

И все пак съветските хора не са самотни във времето. Сред магическите обекти, използвани от аборигените из островите на Океания, е тъй нареченият „рампа-рамп“. Това е изсушен по особен начин мъртвец-магьосник в специален сламен калъф („рампа-рамп“ е опленет в слама примерно така, както и дамаджаните). Пазят го изключително във вертикално положение, като го заковават или здраво завързват за стената на колибата. Ако той падне от стената, сериозни беди очакват стопаните. Но докато рампа-рамп е надеждно закрепен, той обезпечава на семейството успех и процъфтяване, а също и връзка със задгробния свят.

Неизвестно е само дали той е най-живият от всички живи в селото, или съвсем малко по-мъртъв.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.